

Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка

Навчально-науковий інститут педагогіки і психології

кафедра соціальної роботи і менеджменту соціокультурної діяльності

Навчально-наукового
інституту педагогіки і психології

Світлана КОНДРАТЮК

28 серпня 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ВСТУП ДО СПЕЦІАЛЬНОСТІ «СОЦІАЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ» ТА
ДЕОНТОЛОГІЯ

галузь знань 23 Соціальна робота
(шифр і назва галузі знань)

спеціальність 232 Соціальне забезпечення
(шифр і назва спеціальності)

освітня програма Соціальне забезпечення
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
(назва)

мова навчання українська

Погоджено науково-методичною
комісією ННПП

28 серпня 2024 р.

Голова _____

Юлія БОНДАРЕНКО, доктор
педагогічних наук, професор

СУМИ 2024

Розробник:

ЗНОБЕЙ Олексій Володимирович, старший викладач кафедри соціальної роботи і менеджменту соціокультурної діяльності.

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри соціальної роботи і менеджменту соціокультурної діяльності

Протокол № 1 від 28 серпня 2024 року.

Завідувач кафедри
канд. пед. наук, доцент

Анжела ПОЛЯНИЧКО

**ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ВСТУП ДО СПЕЦІАЛЬНОСТІ «СОЦІАЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ» ТА
ДЕОНТОЛОГІЯ»**

Найменування показників	Освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 5	бакалавр	Обов’язкова	
		Рік підготовки	
		1-й	
Семестр			
Загальна кількість годин – 150		1-й	
		Лекції	
		26 год.	
		Практичні, семінарські	
		28 год.	
		Лабораторні	
		Самостійна робота	
	94 год.		
	Консультації		
2 год.			
Вид контролю: іспит			

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни полягає у формуванні в студентів розуміння сутності, змісту, функцій та завдань соціальної політики, уявлень про основні напрями та механізми соціального забезпечення й підтримки різних категорій населення в Україні; розуміння основ професійної етики фахівця соціальної сфери, етичної комунікації в професійній діяльності, про способи її використання у практичній діяльності.

2. Передумови для вивчення дисципліни

Передумовами для вивчення навчальної дисципліни «Вступ до спеціальності «Соціальне забезпечення» та деонтологія» є блок дисциплін професійно-орієнтованої підготовки: «Соціалізація особистості», «Соціальна політика України», «Історія і теорія соціальної роботи та соціального забезпечення».

3. Результати навчання за дисципліною

Знання	ПРЗ 1	Знання та розуміння основ соціальної роботи і соціального забезпечення, в тому числі з урахуванням гендерного підходу. Знання основ економічної допомоги об'єктам соціального захисту. Знання форм, методів і засобів надання соціальної допомоги.
	ПРЗ 4	
	ПРЗ 6	
Уміння	ПРУ 1.	Уміння аналізувати причинно-наслідкові зв'язки розвитку суспільства та прояви соціально-економічних проблем у різних категорій населення. Уміння застосовувати інноваційні підходи щодо розв'язання проблем соціального захисту. Уміння самостійно здійснювати пошук інформації з різних джерел для розв'язання фахових задач.
	ПРУ 6.	
	ПРУ 8.	
Комунікація	ПРК 1	Володіти основами професійної мовленнєвої культури у процесі взаємодії з різними віковими і соціальними категоріями населення. Бути здатним до ефективної комунікації в процесі навчання теорії і практики соціального забезпечення.
	ПРК 3.	

4. Критерії оцінювання результатів навчання

Шкала ЄКТС	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
A	студент/-ка демонструє повні та міцні знання матеріалу в заданому обсязі, вміння вільно виконувати практичні завдання, передбачені навчальною програмою; знання основної та додаткової літератури; виявляє креативність у розумінні і творчому використанні набутих знань та умінь.
B	студент/-ка демонструє достатні знання матеріалу в заданому обсязі, з певною систематичністю виконує практичні завдання, передбачені навчальною програмою; виявляє переважно конструктивний і репродуктивний характер використання набутих знань та умінь.
C	студент/-ка виявляє повні, систематичні знання із дисципліни, успішно виконує практичні завдання, засвоїв/-ла основну та додаткову літературу, виявляє здатність до самостійного поповнення та оновлення знань. Але у відповіді студента/-ки наявні незначні помилки.
D	студент/-ка виявляє знання основного навчального матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності, поверхову обізнаність з основною і додатковою літературою, передбаченою навчальною програмою; можливі суттєві помилки у виконанні практичних завдань, але студент/-ка спроможний/-на усунути їх із допомогою викладача/-ки.
E	виставляється студентів/-ці, відповідь якого/-ї під час відтворення основного програмового матеріалу поверхова, фрагментарна, що зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення.
F	студент/-ка не спроможний/-на до навчання чи виконання фахової діяльності після закінчення ВНЗ без повторного навчання за програмою відповідної дисципліни. студент/-ка не опанував/-ла матеріал навчальної дисципліни
FX	студент/-ка не опанував/-ла матеріал навчальної дисципліни на достатньому рівні, але рівень залишкових знань та умінь дозволяє повторне складання підсумкового контролю за результатами самостійної підготовки.

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний контроль																		Самостійна робота	Сума балів
Змістовний розділ 1									Змістовний розділ 2										
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15	T16	T17	T18		100
4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4		
72																		28	

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90–100	A	відмінно	зараховано
82–89	B	добре	
74–81	C		
64–73	D	задовільно	
60–63	E		
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	незараховано з можливістю повторного складання
1–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	незараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

5. Засоби діагностики результатів навчання

У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів застосовуються такі **методи контролю**:

- методи усного контролю: індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда.
- методи письмового контролю: тестові завдання, розв'язання задач і вирішення проблемних ситуацій репродуктивного, конструктивного і творчого рівнів;
- методи практичного контролю: виконання самостійних завдань;
- методи самоконтролю: самоаналіз, самооцінка.

6. Програма навчальної дисципліни

6.1. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

Розділ 1. Теоретико-методологічні засади соціального забезпечення.

Історична періодизація становлення системи соціального забезпечення.

Тема 1. Соціальне забезпечення: поняття та призначення. Актуальність розвитку соціального забезпечення в Україні. *Поняття «соціальне забезпечення», «соціальна робота», «соціальна політика», «соціальна допомога». Їхні суттєві відмінності. Законодавчі акти, які визначають соціальну політику держави. Відмінності соціальної допомоги від соціального забезпечення. Соціальна допомога як механізм суспільного*

самоконтролю. Основні суспільні проблеми, які є предметом впливу соціального забезпечення.

Тема 2. Історичні аспекти виникнення та розвитку соціального забезпечення у світі. Історичні витоки соціальної підтримки людей. Християнське трактування допомоги ближньому. Основні віхи формування традицій соціального забезпечення і допомоги в Античний період, епоху Середньовіччя, часи Відродження. Сутність благодійності як складової процесу соціального забезпечення. Церковна практика суспільної допомоги. Процес становлення професійного соціального забезпечення в країнах Північної Америки, Європи, державах близького зарубіжжя. Принципи Ельберфельдської системи соціального забезпечення. Феномен благодійності у працях Т.Парсонса, М.Вебера, Дж. Міда, О.Конта, Е.Гіденса.

Тема 3. Ретроспективний огляд становлення соціального забезпечення в Україні. Соціальне забезпечення періоду незалежності України. Сутність соціального феномену благодійності в Україні. Пояснить специфіку благодійництва в традиціях українського народу. Роль релігійних громад, економічних, медичних, педагогічних товариств та молодіжних організацій національного самовиховання на західноукраїнських землях у формуванні специфіки соціальної допомоги в кінці ХІХ- початку ХХ ст. Специфіка діяльності монастирів як центрів благодійного соціального забезпечення. Парафіяльні форми благодійництва. Основні етапи становлення соціального забезпечення в Україні. Науковці, та їх праці, де йдеться про історичні етапи соціальної допомоги.

Тема 4. «Соціальне забезпечення» як галузь наукових знань і фахова діяльність. Характеристика соціальній сфері суспільства, назвіть та розкрийте основні елементи її структури. Фахові можливості професії «соціальне забезпечення». Порівняльний аналіз змісту та сутності соціальних послуг. Запозичені із інших галузей знань поняття та категорії соціального забезпечення. Складові соціальної сфери суспільства. Поняття «соціальна безпека».

Тема 5. Соціальна політика як механізм стабілізації та збереження соціуму. Сутність та зміст соціальної політики і розкрийте основні етапи її становлення та історичного розвитку. Об'єкт, суб'єкт і структуру соціальної політики як системи. Основні шляхи реалізації соціальної політики в Україні на сучасному етапі суспільних перетворень. Процеси трансформації соціальної політики в Україні. Порівняльний аналіз патерналістської та корпоративістської моделей соціальної політики. Основні переваги європейської моделі соціальної роботи. Модель соціальної політики притаманна Україні. Недоліки організації соціального забезпечення в українському суспільстві.

Тема 6. Місце і роль соціального забезпечення в реалізації соціальної політики в Україні. Порівняльний аналіз інституційної та резидуальної системи соціального забезпечення. Соціальне здоров'я є ознакою благополуччя нації. Соціальне забезпечення як агент вирішення соціальних

проблем. Основні соціальні проблеми суспільства та причини їх виникнення. Основні концепції соціальної держави. Відомчі соціальні сервіси.

Тема 7. Система соціального захисту України. Соціальні установи та служби з обслуговування громадян, що потребують соціального захисту. Суб'єкти соціального захисту дітей сиріт та дітей позбавлених батьківського піклування. Структури, що виконують законодавчу та нормотворчу роль в сфері соціального захисту населення. Недержавні організації відносять до певного рівня системи соціального захисту. Соціальний захист певних категорій громадян в територіальних центрах соціального обслуговування одиноких непрацездатних громадян.

Тема 8. Морально-гуманістичні засади соціального забезпечення. Поняття «професійних цінностей соціального забезпечення». *Приклади проблемних ситуацій в соціальній роботі/соціальному забезпеченні, які перед фахівцями постають в якості етичних дилем. Проблеми ціннісної бази в соціальній допомозі. Критерії ціннісної бази соціального забезпечення. Взаємодія соціального забезпечення та морального світогляду особистості. Основні позиції Етичного кодексу спеціалістів із соціальної роботи України.*

Тема 9. Особистість фахівця з соціального забезпечення: відстоювання соціальної справедливості. *Особистісно-моральні якості фахівця з соціального забезпечення. Уміння та і навички, якими має володіти фахівець із соціального забезпечення у професійній діяльності. Професійні якості інспектора з соціального забезпечення. Морально-етичні якості інспектора з соціального забезпечення.*

Розділ 2. Прикладні аспекти соціального забезпечення в сучасних умовах.

Тема 10. Соціальні ризики як підстава виникнення в особи права на соціальне забезпечення. *Аргументи, які засвідчують, що малозабезпеченість і бідність у сучасних умовах є одним із найбільших соціальних ризиків для населення в Україні. Старість (досягнення пенсійного віку) як соціальний ризик. Втрата працездатності внаслідок професійного захворювання, нещасного випадку на виробництві, отримання поранень під час перебування в зоні АТО/ООС можуть призвести до виникнення в особи права на соціальне забезпечення. Варіанти подолання безробіття як фактору ризику в сучасних умовах. Екологічні та техногенні ризики можуть негативно впливати на соціальне самопочуття та благополуччя людини.*

Тема 11. Сфери практики і клієнти інспектора з соціального забезпечення. *Специфіка формування груп клієнтів інспектора з соціального забезпечення. Сім'я як клієнт з надання соціальної допомоги. Вітчизняні нормативно-законодавчі акти гарантують надання соціальної допомоги дітям-сиротам та дітям, позбавленим батьківського піклування. Нові категорії громадян України в останні роки можна віднести до клієнтів соціального забезпечення.*

Тема 12. Державні гарантії забезпечення соціального забезпечення в Україні. Соціальне забезпечення як невід'ємний компонент системи соціального захисту та соціальної роботи. Гарантування соціального забезпечення громадян як один із напрямів розвитку соціально-правової держави. Основні проблеми призначення соціального забезпечення в Україні. Сутність поняття соціальних пільг. Категорії населення, яким гарантовані соціальні пільги. Специфіка тривірневої системи пенсійного забезпечення громадян. переваги та недоліки солідарної системи соціального забезпечення. система недержавного пенсійного страхування. Система накопичувальних пенсійних рахунків громадян.

Тема 13. Соціальні послуги - базовані на громаді, зорієнтовані на родину та керовані споживачами. Держава як гарант надання всього спектру/переліку соціальних послуг в умовах сьогодення. Ризики фінансування соціальних послуг в Україні. Роль територіальних громади у формуванні й наданні соціальних послуг.

Тема 14. Соціальне забезпечення в системі соціального захисту: вітчизняний та зарубіжний досвід. Основні джерела права соціального забезпечення в Україні. Сутність принципу соціальної солідарності та його місце в системі соціального захисту. Ключові аспекти соціального забезпечення (соціальної допомоги) як практичної діяльності: а) соціально-економічного, б) соціально-політичного, в) правового, г) соціально-психологічного. Переваги та недоліки континентальної та скандинавської моделі соціального захисту. Прояв «рудиментарності» південно-європейської моделі соціального захисту.

Тема 15. Соціальне обслуговування в сфері соціального забезпечення. Основні принципи, на яких базується соціальне обслуговування. Система соціального обслуговування. Органи, що надають системні форми соціального обслуговування. Закон України «Про соціальну роботу з дітьми та молоддю» від 21.07.2001 р. Основні види соціального обслуговування дітей в Україні. Форми надаються соціальні послуги по реабілітації та адаптації (на прикладі осіб, які повернулися із зони проведення ООС/АТО).

Тема 16. Соціальне страхування як форма соціального забезпечення. Законодавчі акти, на підставі яких формуються пенсійні виплати. Страхові послуги, які надаються службами соціального забезпечення. Основні суб'єкти накопичувального пенсійного забезпечення. Випадки, за яких можливе отримання одноразової виплати, який порядок її надання. Основні закони, за якими надаються основні соціальні послуги. Органи та служби, на які було покладено функції соціального забезпечення.

Тема 17. Соціальне забезпечення в сучасних соціально-правових державах. Держава загального добробуту як індикатор реалізації соціального забезпечення. Стандарти соціального забезпечення в сучасних соціально-правових державах. Тлумачення тези «Суспільство різних можливостей - мета соціальної держави». Характеристика теорії суспільства «загального блага». Теорії про «державу загального добробуту». Матеріали конвенції МОП № 102 «Про мінімальні норми соціального забезпечення». Основні форми фінансування соціального забезпечення в західноєвропейських країнах та державах пострадянського простору.

Тема 18. Соціальне забезпечення (соціальна допомога) як особливий вид професійної практичної діяльності. Головні функціональні обов'язки та правовий статус інспектора з соціального забезпечення в Україні. Правовий та соціальний статус інспектора з соціального забезпечення. Особливості підготовки інспекторів з соціального забезпечення /соціальних інспекторів в різних навчальних закладах України. Логічна структура етапів підготовки інспекторів з соціального забезпечення /соціальних інспекторів.

6.2. Структура та обсяг навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин			
	В тому числі			самостійна робота
	лекції	практичні		
Розділ 1. Теоретико-методологічні засади соціального забезпечення. Історична періодизація становлення системи соціального забезпечення				
Тема 1. Соціальне забезпечення: поняття та призначення. Актуальність розвитку соціального забезпечення в Україні.		2	2	4
Тема 2. Історичні аспекти виникнення та розвитку соціального забезпечення у світі.		2		5
Тема 3. Ретроспективний огляд становлення соціального забезпечення в Україні. Соціальне забезпечення періоду незалежності України		2	2	5
Тема 4. «Соціальне забезпечення» як галузь наукових знань і фахова		2	2	5

діяльність.				
Тема 5. Соціальна політика як механізм стабілізації та збереження соціуму.		2	2	5
Тема 6. Місце і роль соціального забезпечення в реалізації соціальної політики в Україні.		2	2	5
Тема 7. Система соціального захисту України. Соціальні установи та служби з обслуговування громадян, що потребують соціального захисту.		2	2	5
Тема 8. Морально-гуманістичні засади соціального забезпечення. Поняття «професійних цінностей соціального забезпечення».			2	5
Тема 9. Особистість фахівця з соціального забезпечення:			2	5

відстоювання соціальної справедливості.				
Розділ 2. Прикладні аспекти соціального забезпечення в сучасних умовах				
Тема 10. Соціальні ризики як підстава виникнення в особи права на соціальне забезпечення		2	2	5
Тема 11. Сфери практики і клієнти соціального забезпечення.		2	2	5
Тема 12. Державні гарантії забезпечення соціального забезпечення в Україні. Соціальне забезпечення як невід'ємний компонент системи соціального захисту та соціальної роботи.		2		5
Тема 13. Соціальні послуги - базовані на громаді, зорієнтовані на родину та керовані споживачами.		2		5
Тема 14. Соціальне забезпечення в системі соціального захисту: вітчизняний та зарубіжний		2		5

досвід.				
Тема 15. Соціальне обслуговування в сфері соціального забезпечення.		2	2	5
Тема 16. Соціальне страхування як форма соціального забезпечення.			2	5
Тема 17. Соціальне забезпечення в сучасних соціально-правових державах. Держава загального добробуту як індикатор реалізації соціального забезпечення.			2	5
Тема 18. Соціальне забезпечення (соціальна допомога) як особливий вид професійної практичної діяльності.			2	5
Усього годин		26	28	94

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Соціальне забезпечення: поняття та призначення. Актуальність розвитку соціального забезпечення в Україні.	2
2	Тема 3. Ретроспективний огляд становлення соціального забезпечення в Україні. Соціальне забезпечення періоду незалежності України	2
3	Тема 4. «Соціальне забезпечення» як галузь наукових знань і фахова діяльність.	2
4	Тема 5. Соціальна політика як механізм стабілізації та збереження соціуму.	2
5	Тема 6. Місце і роль соціального забезпечення в реалізації соціальної політики в Україні.	2
6	Тема 7. Система соціального захисту України. Соціальні установи та служби з обслуговування громадян, що потребують соціального захисту.	2
7	Тема 8. Морально-гуманістичні засади соціального забезпечення. Поняття «професійних цінностей соціального забезпечення».	2
8	Тема 9. Особистість фахівця з соціального забезпечення: відстоювання соціальної справедливості.	2
9	Тема 10. Соціальні ризики як підстава виникнення в особи права на соціальне забезпечення	2
10	Тема 11. Сфери практики і клієнти соціального забезпечення.	2
11	Тема 15. Соціальне обслуговування в сфері соціального забезпечення.	2
12	Тема 16. Соціальне страхування як форма соціального забезпечення.	2
13	Тема 17. Соціальне забезпечення в сучасних соціально-правових державах. Держава загального добробуту як індикатор реалізації соціального забезпечення.	2
14	Тема 18. Соціальне забезпечення (соціальна допомога) як особливий вид професійної практичної діяльності.	2
Всього		28

7. Рекомендовані джерела інформації

Основна:

1. Бойко М.Д. Соціальний захист: Навч. посіб. - К.: «Олан», 2004. - 312 с.
2. Докаш В. І. Вступ до спеціальності «Соціальне забезпечення»: навч. посібник / В.І. Докаш - Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2016. - 352 с.
3. Дубич К.В. Вступ до соціальної допомоги : навчальний пос. / К.В. Дубич. - К.: Видавний дім «Слово», 20015. - 224 с.
4. Дьяченко В. Концептуальні засади реформування системи соціальних послуг в Україні / В. Дьяченко // Соціальна політика і соціальна робота. - 2007. - № 1. - С. 5-16.
5. Європейська соціальна хартія (переглянута) [Текст]: Хартія РЄ: від 03.05.1996 р., №163 // Відом. Верхов. Ради України. - 2007. - №51.
6. Європейський кодекс соціального забезпечення [Текст]: прийнятий Радою Європи 16.04.1964 р. // [Електрон. ресурс]. - Режим доступу <http://zakon1.rada.gov.ua/laws>.
7. Загальнообов'язкове соціальне страхування та пенсійне забезпечення (у цифрах і фактах) [Електронний ресурс]// Режим доступу: http://pension.kiev.ua/files/mlsp_bookletiune2006.pdf
8. Концепція соціального забезпечення населення України. Схвалена постановою Верховної Ради України від 21. 12. 1993 р. //Відомості ВР України. - 1994. - № 6. - С. 31.
9. Право соціального забезпечення України: підруч.[для студ.юрид.спец.вищ.навч.закл./П.Д.Пилипенко, В.Я.Бурак, Синчук та ін.] /за ред.. П.Д.Пилипенка. 3-є вид., переробл. і доповн. - К.: Ін Юре, 2010. - 564 с.
10. Синчук С.М., Бурак В.Я. Соціальний захист: Навч. посіб. / За ред. С.М. Синчук. - 2-ге вид., перероб. і доп. - К.: Знання, 2006. - 318с.
11. Сташків Б.І. Теорія права соціального забезпечення: Навч. посіб. - К.: Знання, 2005. - 405 с.
12. Ярошенко І.С. Право соціального забезпечення: Нвч. посіб. - К.: КНЕУ, 2005. - 232 с

Додаткова:

1. Аналіз ефективності і соціальної справедливості діючої в Україні системи надання пільг населенню» (за результатами швидкого обстеження), РВПС України, НАНУ України, 2000 р.
2. Журба І.О. Методичні рекомендації до практичних занять з дисципліни «Вступ до фаху» для здобувачів освітнього ступеня бакалавр зі спеціальності 232 «Соціальне забезпечення» усіх форм навчання/ [Упоряд. : Журба І.О.] ; М-во освіти і науки України, Черкас. держ. технол. ун-т. - Черкаси : ЧДТУ, 2018. - 18 с.
3. Калашников С.В. Теоретичні аспекти формування соціальної сфери в сучасних економічних умовах / С.В. Калашников // Ефективна економіка. - 2016. - № 1. - 47 с.
4. Кірюню Т.М. Державне фінансове забезпечення соціальної сфери: [монографія] / За ред. д.ф, проф. Т.М. Кір'ян - К.: В-во Чабаненко Ю., 2016. - 398 с.
- 5.Півняк Г.Г. Соціальна відповідальність влади, бізнесу, суспільства. Монографія у 2-х томах. Том II / за ред. Г.Г. Півняка // МОНУ, Нац. гірн. ун-т. - Д.: НГУ, 2015. - 408 с.
6. Про ратифікацію Європейської соціальної хартії (переглянута) [Текст]: Закон України від 14.09.2006 р., №137-V // Відомості Верхов. Ради України, - 2006. - № 43. - Ст. 418 Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/la>

у.

7. Хлод Н.М. Розподіл доходів та бідність у перехідних економіках: монографія / Н. Холод. - Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2009. - 57 с.

8. Щодо вдосконалення пенсійного законодавства в Україні. Аналітична записка Національний інститут стратегічних досліджень [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/1830>

9. Ярошенко І. С. Система соціального захисту в Україні: шлях до реформування // Зб. наук. праць «Правове регулювання економіки». - 2000. - № 1. - С. 203-212.

Інформаційні ресурси:

1. Законодавство України. Сайт Верховної Ради України. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.

2. Офіційне інтернет-представництво Президента України. Сайт Президента України. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://president.gov.ua>.

3. Урядовий портал. Сайт Кабінету Міністрів України. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://kmu.gov.ua>.

4. Правознавець. Електронна бібліотека юридичної літератури. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://pravoznavec.com.ua>.

5. Радник. Український юридичний портал. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://radnuk.info>.

6. VuzHb. Економіко-правова бібліотека. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://vuzlib.net>.

9. <http://www.minfm.com.ua>

10. <http://www.pfu.gov.ua/>

11. <http://www.ukrstat.gov.ua>